

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 318/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ulkomaalaisammattipoimijoiden jokaisenoikeudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Anne Kalmarin /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 318/2025 vp:

Aiotaanko marjalakia muuttaa ja

pitäisikö jokaisenoikeudet poistaa ulkomaisilta poimijoilta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Luonnontuotteiden teollinen talteenotto Suomessa on vuodesta 2005 lähtien nojautunut voimakkaasti Thaimaasta Suomeen kutsuttaviin kerääjiin. Kerääjät ovat vuosien varrella joutuneet törkeiden rikosten (ihmiskauppa) ja hyväksikäytön uhreiksi. Viimeksi syyskuussa 2025 marjayrittäjä tuomittiin ehdottomaan vankeuteen törkeästä ihmiskaupasta, jonka uhrina oli yli 50 kerääjää. Helmikuussa 2025 tuli voimaan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017, kausityölaki) ja maa- ja metsätalouden sekä matkailun alaan kuuluvista kausiluonteista toimintaa sisältävistä toimialoista annetun valtioneuvoston asetuksen (966/2017, kausityöasetus) muutos, jonka perusteella kolmansista maista saapuvien poimijoiden tulee hakea kausityöhön oikeuttavaa lupaa toimiakseen luonnonmarjanpoimijoina Suomessa. Tämän luvan saaminen edellyttää työsuhdetta Suomessa, eikä luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annettua lakia (487/2021, marjalaki) siten sovelleta näihin kerääjiin rinnakkain työlainsäädännön kanssa.

Suomen lainsäädännössä ei kuitenkaan ole säännöksiä siitä, että jokin oikeussuhde olisi tai ei olisi työsuhde, vaan arvio tehdään tarkastelemalla täyttyvätkö työsuhteen tunnusmerkit (työsopimuslain (51/2001) 1 § 1 momentti). Säännöksiä ei ole myöskään siitä, että jokin toiminta olisi välttämättä järjestettävä työsuhteen muotoon tai että sitä ei olisi sallittua järjestää työsuhteen muotoon.

Näin ollen Suomessa muulla perusteella kuin kausityöhön oikeuttavalla luvalla jo oleskelevat ulkomaalaiset voisivat jatkossakin poimia marjoja ja myydä niitä yrityksille ja näin täydentää toimeentuloaan myös itsenäisesti ilman työsuhdetta. Jos he kuuluvat marjalain soveltamisalaan, antaa se heille edelleen minimisuojan. Marjalaissa on toki havaittu myös puutteita, esimerkiksi se, että luotettavuuden arvioinnissa ei riittävässä määrin voida huomioida hyväksikäyttöepäilyjä.

Vastuulliseen toimintaan sitoutuneet yritykset voivat kuitenkin enenevässä määrin palkata kerääjiä työsuhteeseen parantaakseen heidän asemaansa.

Kausityölakia muutettaessa tunnistettiin kuitenkin tarve myös seurata marjalain muutostarpeita tai pohtia myöhemmin jopa sen kumoamista, jos laki osoittautuisi uudessa tilanteessa tarpeettomaksi. Lisäksi on tarkoitus tehdä seurantaa siitä, miten lakimuutoksella onnistuttiin torjumaan hyväksikäyttöä. Viranomaisyhteistyötä on tehty koko satokauden ajan ja kauden päätyttyä asiaa on tarkoitus arvioida ensimmäisen kerran perusteellisemmin. Jo nyt saadun viranomaistiedon valossa vaikuttaa siltä, että työsuhteessa työskennelleiden poimijoiden osalta on tilanne parempi kuin aiemmin heidän ollessaan marjalain soveltamisalan piirissä. Marjalain mahdollisiin muutostarpeisiin on tarkoituksenmukaista palata, kun uuden lain mukaisesta käytännöstä on kertynyt kokemuksia useammalta kaudelta.

Jokaisenoikeudet ovat yleisiä ja kuuluvat kaikille Suomessa oleskeleville kansalaisuuteen katsomatta. Ne ovat riippumattomia oikeuden käyttäjästä, käytön tarkoituksesta tai maa- ja vesialueen omistajasta. Näin ollen myöskään sillä, toimitaanko kaupallisessa tarkoituksessa, ei sinällään ole vaikutusta jokaisenoikeudella toimimisen edellytyksiin. Arvioitaessa jokaisenoikeudella toimimisen sallittavuutta ratkaisevaa on se, aiheutuuko toiminnasta vähäistä suurempaa haittaa maanomistajalle, maankäytölle tai luonnolle.

Jokaisenoikeuksien, kuten marjanpoimimisen rajaaminen kansalaisuuden perusteella olisi ristiriidassa perustuslain yhdenvertaisuutta ja liikkumisvapautta koskevien perusoikeuksien kanssa. Jokaisenoikeuksien poistaminen ulkomaalaisilta marjanpoimijoilta ei olisi oikeasuhteinen tai tarkoituksenmukainen ratkaisu kaupallisen marjanpoiminnan epäkohtiin.

Helsingissä 16.10.2025

Työministeri Matias Marttinen

VN/30387/2025-TEM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: